

Forfatter: Kidde, Harald

Titel: Udrag fra Jærnet

Citation: Kidde, Harald: "Jærnet", i Kidde, Harald: *Jærnet*, udg. af Knud Bjarne Gjesing ; Thomas Riis , Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, isamarbejde med Nyt Dansk Litteraturselskab, cop. 1990, s. 369. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-kidde04ny-shoot-idm140608064403552/facsimile.pdf> (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: Jærnet

Helten er det da også, der i nekrologerne fremhæves som Kiddes hovedværk, hvorimod det er det almindelige indtryk, at forfatteren havde »forloftet» sig på *Jærnet*. Trods alt var det nogle ord fra hans sidste roman – »Sang af Sorg» (s. 235 m.fl. st.) –, der blev sat på den mindesten, som den 22. oktober 1922 blev afsløret ved forfatterens fødeby, Vejle.

Tidskriftet *Litteraturen. Nordens kritiske Retvne* bragte, foruden en nekrolog, en særlig artikel om *Jærnet* af Georg Christensen.⁸ Artiklen er påfaldende ved sin gennemførte dobbelttydighed. Gang på gang fremsættes udsagn og vurderinger – som derefter straks trækkes tilbage eller vendes om. »Det kan ikke skjules, at dunkelheden og vanskelighederne vokser, efter som bogen skrider frem», men »Det er i høj grad at beundre, at Kilde ikke har givet udeindholdet af sin bog som en logisk demonstration.» Kompositionen sprænges af »omnens indre liv» – »Og dog er denne beundringsværdig i sit anlæg.» Værket er »vistnok enestående og et teknisk kunststykke af rang», men »netop ved det store format er vanskeligheder kommet frem, som Kilde ikke helt har overvundet.» Sammenfattende finder den tvivlrådige Georg Christensen, at »Trods alle finheder kan *Jærnet* næppe kaldes et klassisk værk. Dertil mangler det den gennemsigtige klarhed.»

Men tvivl kan også slå om i tyrkeretro. Et eksempel på den halvrehglose Kilde-tyrkelse finder man i Chr. Rimstad's efterskrift til *Vandringer* (1920) – et optryk af en del af Harald Kiddes essays og fortællinger.

Rimstad bedyrer, at hvad der måtte forekomme dunkelt i *Jærnet*, ville være blevet klart i de kommende værker, »til hvilke han i hvert fald havde Planen færdig i sin Bevidsthed.» Værkets form og teknik karakteriseres som »den besværligste, men til Gengæld ogsaa den digterisk fornemste Maade», og med en anvendelse af byergværks-metaforikken hedder det, at Kilde »borede og borede med en fanatisk og en næsten overmenneskelig Udholdenhed og naaede ned til stadig hemmelighedsfuldere Lag i Menneskesjælen, hvor maaske aldrig nogen dødelig havde færdedes før han.» Intet under da, at Kiddes ydre fremtræden afbildes i skikkelse af en lidende Kristus. Ansigtet var »meget blegt». Mundens linjer var »saa sammenpressede, som om de havde lukket sig fast til om en Gaade», og i øjnene var der »noget besværet og næsten lidende, som havde de anstrengt sig altfor længe for at stirre ind i en hemmelig Verden, der var lukket for vort Blik.»